

ТЕТЯНА БАГРІЙ

ID ORCID 0000-0002-0589-3245
musa2016@ukr.net

викладач

Мелітопольський державний педагогічний
університет ім. Богдана Хмельницького
вул. Гетьманська, 20, м.Мелітополь

ВИКОНАВСЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК РЕСУРС ТВОРЧОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА-МУЗИКАНТА

Розглянуто питання професійної підготовки майбутнього педагога-музиканта до виконавської діяльності. Проаналізовано погляди українських і зарубіжних науковців щодо тлумачення поняття «компетентність», визначено суть поняття «виконавська компетентність». Актуалізовано проблему формування виконавської компетентності, висвітлено роль теоретичних знань і практичних умінь у професійному становленні майбутнього педагога-музиканта. Зосереджено увагу на специфіці музично-педагогічної підготовки, яка поєднує в собі педагогічну, хормейстерську, музично-виконавську діяльність. Акцентовано увагу на умінні самостійно узагальнювати й систематизувати отримані знання. Вказано креативну складову у розвитку музично-творчого потенціалу студента. Виокремлено положення, які сприяють розвитку виконавської компетентності майбутнього педагога-музиканта. Розглянуто основні складові теоретичної та практичної підготовки студента. Проаналізовано роботу студента над вивченням хорového твору, де пріоритетна роль належить умінню прочитання нотного запису музики. Вказано особливості прочитання авторського тексту. Наведено приклади висловлювання композиторів стосовно дотримання ремарок, вказаних композитором у нотному тексті. Доведено, що виконавська компетентність є однією з найважливіших і пріоритетних на сучасному етапі, її можна вважати ключовою в структурі професійної компетентності майбутнього фахівця.

Ключові слова: виконавська компетентність, майбутній педагог-музикант, музично-виконавські вміння, колективна творча діяльність, інтерпретація.

ТАТЬЯНА БАГРИЙ

преподаватель

Мелитопольский государственный педагогический
университет им. Богдана Хмельницкого
ул. Гетьманская, 20, г. Мелитополь

ИСПОЛНИТЕЛЬСКАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ КАК РЕСУРС ТВОРЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ БУДУЩЕГО ПЕДАГОГА-МУЗЫКАНТА

Рассмотрены вопросы подготовки будущего педагога-музыканта к исполнительской деятельности. Проанализированы взгляды украинских и зарубежных ученых относительно толкования понятия «компетентность», определена суть понятия «исполнительская компетентность». Актуализирована проблема формирования исполнительской компетентности, освещена роль теоретических знаний и практических умений в профессиональном становлении будущего педагога-музыканта. Сосредоточено внимание на специфике музыкально-педагогической подготовки, которая сочетает в себе педагогическую, хормейстерскую, музыкально-исполнительскую деятельность, в частности акцентируется внимание на умении самостоятельно обобщать и систематизировать полученные знания. Выделяется креативная составляющая в развитии музыкально-творческого потенциала будущего специалиста. Выделены положения, способствующие развитию исполнительской компетентности будущего педагога-музыканта. Рассмотрены основные составляющие его теоретической и практической подготовки. Анализируется работа студента над изучением хорového произведения, где пріоритетная роль принадлежит умению прочтения нотной записи музыки. Указаны особенности прочтения авторского текста. Приводятся примеры высказывания композиторов по поводу соблюдения ремарок, указанных композитором в нотном тексте. Доказано, что исполнительская компетентность является одной из наиболее важных и пріоритетных на современном этапе, ее можно считать ключевой в структуре профессиональной компетентности будущего специалиста.

Ключевые слова: исполнительская компетентность, будущий педагог-музыкант, музыкально-исполнительские умения, коллективная творческая деятельность, интерпретация.

TETIANA BAGRIY

musa2016@ukr.net
teacher

Melitopol State Pedagogical University
named Bohdan Khmelnytsky
20 Hetmanska Str., Melitopol

PERFORMING COMPETENCE AS A RESOURCE OF CREATIVE DEVELOPMENT OF THE FUTURE TEACHER- MUSICIAN

The need to improve the process of formation of the performing competence of the teacher-musician is explained by the rapid socio-cultural changes in society. Musical education pedagogy has accumulated experience in developing performing skills and the process of forming the future competency of a future music teacher has not yet been well understood. The purpose of the article is to reveal the essence of performing competence of the future music teacher in the conditions of professional conductor-choral training. The article analyzes the views of Ukrainian and foreign scholars on the interpretation of the concept of competence, the essence of the concept of performing competence is defined. The problem of formation of performing competence, the role of theoretical knowledge and practical skills in the professional formation of the future teacher-musician have been updated. The author focuses on the peculiarities of music-pedagogical training, which combines pedagogical, choirmaster, music-performing activities. In particular, the emphasis is placed on the ability to self-generalize and systematize the gained knowledge. The creative component in the development of the student's musical and creative potential stands out. Factors that contribute to the development of the performing competence of a future music teacher are distinguished. The basic components of theoretical and practical preparation of the student are considered. The student's work on the study of choral work is analyzed, where the priority role belongs to the ability to read musical score. The peculiarities of reading the author's text are indicated. Examples of composers' expressions regarding following the remarks indicated by the composer in the musical score are provided. The author notes that the performance process is not only an embodiment of the composer's design, but also the creation of his own performance interpretation. Collective activity in choral class is creative and promotes motivation for future professional activity. The research shows that performing competence is one of the most important priority in the structure of professional competence of the future specialist

Keywords: performing competence, future teacher-musician, musical and performing skills, collective creative activity, interpretation.

Соціальні, політичні та економічні зміни, які відбуваються в Україні, суттєво впливають на процеси модернізації системи професійної музично-педагогічної освіти. Серед актуальних завдань вищої школи центральне місце належить пошуку оптимальних шляхів підготовки педагогічних кадрів, визначенню нової стратегії підготовки педагога-музиканта. «Сучасний вчитель музики, – вказує Н. Лаврентьєва, – повинен бути конкурентно спроможним, вміти швидко адаптуватися до мінливих умов своєї професійної діяльності, володіти творчим мисленням, сучасними психолого-педагогічними знаннями, вміннями та навичками, що визначають його професійну компетентність, систематично поповнювати свої знання, постійно вдосконалювати спеціальні вміння, узагальнювати і переносити їх на різні види музично-педагогічної діяльності» [6, с. 38].

З огляду на зміни, які відбуваються в суспільстві, зростає роль одного із пріоритетних напрямків підготовки фахівця в галузі музичного мистецтва – виконавського напрямку, який є основою музично-педагогічної діяльності.

Процес формування виконавської компетентності майбутнього педагога-музиканта недостатньо вивчений, незважаючи на те, що в педагогіці музичної освіти накопичений досвід щодо формування виконавських умінь та навичок. Проблема виконавської компетентності нині є актуальною і створює передумови для її дослідження.

Мета статті розкрити сутність виконавської компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва в умовах фахової диригентсько-хорової підготовки.

Удосконалення професійної підготовки майбутнього педагога-музиканта досліджувалося провідними науковцями в галузі музично-педагогічної освіти Б. Критським, Л. Рапацькою, Г. Ципінім. Актуальність проблеми виконавської підготовки, розвитку музично-виконавських умінь відображені в працях багатьох дослідників, зокрема: О. Андрейко, Е. Курішева,

В. Муцмахера, О. Шульпякова. Формуванню творчих якостей музикантів присвячені роботи Я. Бірзкопс, І. Одіокова, Т. Шевченко. У сучасних наукових дослідженнях В. Белікової, М. Давидова, О. Маркової, В. Москаленка питання професійної підготовки педагога-музиканта висвітлюються, з одного боку, як становлення особистості вчителя, а з іншого – як процес професійної підготовки майбутнього фахівця.

Окремі аспекти оцінки якості підготовки фахівців у галузі музичної педагогіки висвітлювалися в працях Л. Арчижнікової, С. Горбенка, Н. Гуральник, О. Олексюк, Г. Падалки, О. Рудницької, О. Щолокової.

Аналіз наукових досліджень свідчить про різні погляди вчених на проблему компетентності.

Досліджуючи проблему розвитку компетентності, О. Боднар дає авторське визначення цього поняття: професійна компетентність – це базова характеристика діяльності спеціаліста; вона включає як змістовий (знання), так і процесуальний (уміння) компоненти і має головні суттєві ознаки, а саме: мобільність знань, гнучкість методів професійної діяльності і креативність мислення [2, с. 130–135].

М. Лашкул виконавську компетентність розглядає як «інтегральне особистісне утворення, яке виражається в готовності до виконавської діяльності» в теоретичній та практичній галузях. Теоретична готовність передбачає оволодіння комплексом знань з теорії, історії та естетики музичного мистецтва, можливістю їх постійного накопичення й поновлення, а практична готовність вимагає оволодіння арсеналом професійних виконавських якостей, умінь і навичок [8, с. 244].

Британський учений Дж. Равен розглядає компетентність як специфічну здатність, необхідну для ефективного виконання конкретної дії у конкретній предметній галузі, що включає вузькоспеціальні знання, особливі предметні навички, способи мислення, а також розуміння відповідальності за власні дії [10, с. 156].

Аналіз літератури засвідчує, що трактування поняття «компетентність учителя» містить характерні властивості особистості педагога, знання та вміння, необхідні для його професійної діяльності. З погляду на дослідження проблеми компетентності можемо зробити висновок, що виконавська компетентність – це сукупність теоретичних знань, практичних умінь, якостей особистості, професійного досвіду, яка дає можливість здійснювати виконавську музичну діяльність.

Необхідність удосконалення професійної підготовки педагога-музиканта в сучасних умовах освітньої практики актуалізує потребу в становленні педагога-музиканта як креативної особистості, здатної до нестандартного вирішення творчих завдань. Н. Лаврентьєва відзначає, що вищі навчальні заклади педагогічного спрямування є реальними суб'єктами реформування освітньої системи, оскільки в процесі професійного становлення майбутнього педагога задаються базові освітні парадигми, змістові та технологічні основи організації освітнього процесу, у т. ч. формування творчого мислення сучасного вчителя музики [6, с. 11].

У професійному розвитку майбутнього педагога-музиканта особлива роль належить виконавським дисциплінам, тому необхідно звернути увагу на професійний рівень компетентності майбутнього фахівця в умовах колективних виконавських занять. Якість оволодіння навичками виконавської діяльності характеризує особистість майбутнього педагога-музиканта і його професійну виконавську компетентність. Специфіка музично-педагогічної діяльності полягає у вирішенні поставлених завдань засобами музичного мистецтва і поєднує в собі педагогічну, хормейстерську, музично-виконавську діяльність, яка в своїй основі спирається на вмінні самостійно узагальнювати й систематизувати отримані знання.

Професійна діяльність майбутніх педагогів-музикантів у галузі музичного мистецтва й музичної освіти передбачає високий рівень підготовки майбутнього фахівця. Та, на жаль, дуже часто випускники не готові до самостійної професійної діяльності, а інколи і виявляється їхня творча неспроможність. У зв'язку з цим особливої актуальності набувають завдання формування таких якостей майбутнього спеціаліста у сфері музично-педагогічної діяльності, які дозволять йому самостійно, творчо засвоювати й переробляти музичну інформацію, що постійно змінюється.

Диригентсько-хорова підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва займає особливе місце в його професійному становленні. І саме заняття хорового класу є однією з тих дисциплін, яка містить різні компоненти виконавської діяльності. Хоровий спів, як вид мистецтва, передбачає творчу атмосферу й своєрідну хорову організацію у вищих з музично-педагогічним напрямком. Враховуючи специфіку підготовки майбутнього педагога-музиканта, освітній процес повинен базуватися на принципах активної практичної і виконавської

діяльності, де найбільш повно набуваються професійні навички творчої роботи з колективом. Готовність до колективної творчої діяльності стає пріоритетною у визначенні критеріїв повноцінної підготовки майбутнього фахівця.

Особливо важливою, як засіб діяльності і ресурс розвитку музично-творчого потенціалу студента, є креативна складова в його підготовці. Як відомо, творчі здібності найбільш повно виявляються й розвиваються в мистецтві. Творчість розглядається як діяльність, що породжує дещо якісно нове, яке вирізняється неповторністю та оригінальністю. Французький вчений А. Пуанкаре зазначав, що суть творчості полягає в створенні нових корисних комбінацій; творити – означає вирізняти, вибирати [9, с. 411].

Найбільш яскраво цей процес виявляється в музичному мистецтві, адже в цій сфері постійно відбувається оцінка, аналіз музичних явищ. Безумовно, це дуже важливо для виховання потреби в цьому мистецтві. Творчість є атрибутом у музично-педагогічній діяльності. У процесі всього періоду навчання для студента особливо цінним є набуття й накопичення професійного досвіду. Цей досвід передається безпосереднього педагогом під час навчального процесу і в самостійній роботі студента для оволодіння тими чи іншими навичками професійної діяльності.

Хоровий спів, як вид мистецтва, передбачає творчу атмосферу й своєрідну хорову організацію у вищих з музично-педагогічним напрямком.

У становленні майбутнього педагога-музиканта, керівника хорового колективу основоположного значення набуває виконавська хорова діяльність. На заняттях хорового класу практично застосовуються ті знання, які студенти отримують з музично-теоретичних дисциплін, а саме:

- музично-теоретична грамотність;
- «текстова грамотність»;
- знання принципів трактовки;
- знання принципів і прийомів самостійної роботи;
- знання особливостей вокально-хорової роботи;
- знання репертуару.

Виконавські компетенції в практичній диригентсько-хоровій підготовці розглядаються як оволодіння такими вміннями й навичками:

- уміння виконувати хорові твори різної форми й стилю;
- уміння розкривати художній образ на основі прочитання музичного й літературного текстів, а також власного виконавського досвіду;
- уміння самостійно працювати над хоровою партитурою;
- оволодіння навичками читати з аркуша;
- оволодіння шкільним пісенним репертуаром різних вікових груп [11].

Засвоєння теоретичного і практичного навчального матеріалу сприяє формуванню виконавської компетентності. Одним з найважливіших чинників, що зумовлює її якість, є досконалість пізнання й творчий підхід в освоєнні музичного твору. Розглянемо деякі з цих положень.

Проблема усвідомленого виконання, глибоке проникнення в музичний твір пов'язані з прочитанням авторського тексту, який має свої особливості. І. Арановська зазначає, що «якість створення виконавцем власної інтерпретаційної моделі музичного твору детерміновано якістю вивчення ним авторського тексту» [1, с. 59]. Тільки з моменту виконання, яке повинно бути органічним продовженням і завершенням композиторського задуму, розпочинається справжнє життя музичного твору.

Першоосною музичного виконання є нотний текст, без якого неможлива виконавська діяльність. Нотний текст – система кодування. Проблема усвідомленого виконання, глибоке проникнення в музичний твір пов'язані з прочитанням авторського тексту, який має свої особливості. Зафіксований нотним записом, він вимагає не тільки грамотного прочитання, а й розшифровки намірів композитора, а інколи й таких, про які він і не міг підозрювати. Система нотних знаків дає можливість дуже точно фіксувати звучання музики, і майбутній педагог-музикант повинен відчувати, що виражають умовні знаки.

Композитори відзначають, що нотний запис – це лише ескіз порівняно з реальним звучанням музики. Стосовно цього міркування американський композитор А. Копленд так висловився про нотний запис: «Деякі виконавці з релігійним благоговінням споглядають на друковану сторінку: кожна люфтпауза, кожне залізоване *staccato*, метрономічні позначення

сприймаються ними як святиня. Я завжди сумніваюся, принаймні внутрішньо, перш ніж підірвати їхню довірливу ілюзію. Мені хотілося, щоби нотний запис, наші прийнятні вказівки темпів і динаміки були цілком точними, але заради справедливості треба визнати, що друкована сторінка – це тільки деяке наближення до бажаного. Це всього лише вказівка на те, наскільки близько у викладенні на папері композитор прислухався до своїх найпотаємніших думок. І за межами цього виконавець представлений самому собі» [5, с. 120]. Таке висловлювання свідчить, що виконавець не повинен сліпо керуватися вказівками, оскільки способи запису не зовсім досконалі і вагома частка припадає на самостійність виконавської творчості. Відомий іспанський віолончеліст П. Казальс зазначав, що «нотний текст – це лише недосконалий спосіб вираження музичної думки» [7, с. 78]. Адже ноти не можуть відобразити всі нюанси музичного твору. І кожен музикант по-різному трактує один і той же нотний текст.

Наприклад, нюанс *piano* має безліч відтінків, які виражають найрізноманітніші почуття й емоції, і від творчого мислення диригента залежить передача композиторського задуму. Творчість створює можливість багатозначного відображення одного і того ж твору різними виконавцями, що свідчить про суб'єктивізм сприйняття.

Досліджуючи проблему музичного виконавства, І. Арановська звертає увагу на «уміння створювати ідеальні моделі цілого, опираючись на найбільш суттєві в смисловому відношенні моменти музичного висловлювання, а також розгортати вихідний музичний задум в послідовності мовних елементів, де їхня індивідуальна комбінація є висловлюванням думки» [1, с. 59].

Робота студента над вивченням хорового твору повинна полягати не в максимальному дотриманні ремарок, вказівок у нотному тексті, зокрема, і вказівок педагога, а в самостійному їх осмисленні, пошуку засобів передачі змісту твору та передовсім, інтуїтивній глибині й тонкощах переживань, здатності подавати їх в інтонуванні, виконавській інтерпретації музичного твору.

Так виявляється потреба самовираження, активна мотивація на творчу діяльність. Розкриваючи творчий компонент у виконавському прочитанні нотного тексту, І. Бойчев зазначає: «У майбутнього педагога-музиканта необхідно виховувати вміння відділяти в тексті головне, простежувати в сплетіннях фактури мелодичний розвиток тканини; поряд із мелодичним (лінійним) виховати гармонічне (вертикальне) бачення, щоб у складних мелодичних фігураціях одночасно охоплювати їхню гармонічну основу і на цьому будувати цілісну форму фраз, розділів тощо. Вершиною здатності прочитання нотної партитури є всеохоплювальний синтез, високорозвинене миттєве інтуїтивне бачення» [3, с. 15].

Хорові заняття сприяють формуванню професійно-творчих якостей особистості, мотивації до майбутньої професійної діяльності. У хоровому колективі студенти набувають виконавських умінь, навичок репетиційної роботи. Виконавський процес є не тільки втіленням композиторського задуму, а й створенням власної виконавської інтерпретації. Кожне виконання повинно бути неповторною творчою подією. Проводячи паралель між людською мовою й музичною, відзначаємо, що в музичній мові одні і ті ж нотні знаки, як і слова, можуть інтерпретуватися по-різному.

Становлення музичного образу є довготривалим процесом, наповненим пошуками засобів музичної виразності, які складають єдине інтерпретаційне ціле. Виконавець-диригент повинен враховувати безліч моментів творчо-інтерпретаційного процесу.

Виконавська діяльність – це основний вид самовираження музиканта-педагога, і музична інтерпретація є результатом взаємодії нотного тексту, виконавських традицій і волі виконавця. Воля допомагає долати труднощі і перешкоди на шляху до поставленої мети. Завдяки вольовим якостям диригент організовує колектив до активної творчої діяльності.

Український диригент І. Юзюк у спогадах про свого учителя Миколу Колесу зазначає: «Тільки сильна воля може організувати весь виконавський процес. Їй допомагають внутрішня зосередженість і активна робота образного мислення, поєднані разом, вони спрямовують інтелект студента на те, щоб він досягнув структурний кістяк масштабного музичного твору» [4, с. 177].

Серед властивостей музично-педагогічної кваліфікації майбутнього педагога-музиканта виконавська компетентність є однією з найважливіших і пріоритетних на сучасному етапі. Її можна вважати ключовою в структурі професійного компетентності майбутнього фахівця.

Проведене дослідження відкриває перспективу для більш глибокого вивчення педагогічних умов підвищення якості професійної підготовки майбутнього музиканта – фахівця.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арановская И. В. Музыкальное исполнительство как междисциплинарный феномен / И. В. Арановская // Известия ВГПУ. – 2013. – № 8 (83). – С. 57–60.
2. Боднар О. М. Вокально-педагогічна компетентність майбутнього вчителя: філософсько-педагогічний аспект / О. М. Боднар // Науковий вісник Мукачівського державного університету. – 2016. – № 20 (15). – С. 130–135.
3. Бойчев І. І. Чинники професійної успішності майбутнього музиканта-педагога як виконавця / І. І. Бойчев // Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету: Педагогічні науки. – 2015. – Вип. 33. – С. 12–15.
4. Гоян Я. П. Маестро. Есе / Я. П. Гоян. – К.: Веселка, 2005. – 207 с.
5. Копленд Л. Музыка и воображение / Л. Копленд // Советская музыка. – 1968. – № 4. – С. 120–122.
6. Лаврентьева Н. В. Формування творчого мислення майбутнього вчителя музики в процесі інструментально-виконавської підготовки: дис... канд. пед. наук: 13.00.02 / Н. В. Лаврентьева. – Кам'янець-Подільський, 2016. – 229 с.
7. Ларьков Н. С. Документоведение: учебник / Н. С. Ларьков. – М.: Проспект, 2016. – 416 с.
8. Лашкул М. А. Исполнительская компетентность педагога-музыканта/ М. А. Лашкул // Вестник ТГУ. – 2008. – В. 10 (66). – С. 243–249.
9. Пуанкаре А. О науке / А. Пуанкаре Ценность науки. Математические науки. – М.: Наука, 1989. – С. 399–414.
10. Равен Дж. Педагогическое тестирование: проблемы, заблуждение, перспективы; пер. с англ. / Дж. Равен. – М., 1999. – 234 с.
11. Яковлев С. Теоретическая модель формирования музыкально-исполнительской компетентности будущего учителя музыки / С. Яковлев. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.scientific-notes.ru/pdf/014-27.pdf>.

REFERENCES

1. Aranovskaya Y. V. Muzykalnoe ispolnytelstvo kak mezhdiscyplinarnyj fenomen [Musical performance as an interdisciplinary phenomenon] Yzvestyya VGPU. 2013, № 8 (83), pp. 57–60.
2. Bodnar O. M. Vokalno-pedahohichna kompetentnist maibutnoho vchytelia: filosofsko-pedahohichnyi aspekt [Vocal and pedagogical competence of the future teacher: philosophical and pedagogical aspect] Naukovyi visnyk Mukachivskoho derzhavnoho universytetu. – Mukachevo: Karpatska vezha, 2016, № 20 (15), pp. 130–135.
3. Boyihev I. I. Chynnyky profesiynoi uspishnosti maibutnoho muzykanta-pedahoha yak vykonavcia [Factors of the professional success of a future music teacher as a performer] Naukovyi visnyk Izmayil'skoho derzhavnoho humanitarnoho universytetu: Pedahohichni nauky: Zbirnyk naukovykh prats. – Izmayil: RVV IDGU, 2015, Vol. 33, pp. 12–15.
4. Hoyan Ya. P. Maestro. Ese. [Maestro. Essay]. Kyiv: Veselka, 2005, 07 p.
5. Koplend L. Muzyka i voobrazhenie [Music and imagination]. Sovetskaia muzyka. 1968, № 4, pp. 120–122.
6. Lavrentieva N. V. Formuvannia tvorchoho myslennia maibutnoho vchytelia muzyky v protsesi instrumentalno-vykonavskoi pidhotovky dys.... kand. ped. nauk 13.00.02. [Formation of creative thinking of the future music teacher in the process of instrumental and performance preparation]. Kamianets-Podil'skyi, 2016, 229 p.
7. Larkov N.S. Dokumentovedenie: uchebnyk. [Documentation: a textbook]. – Moscow: Prospekt, 2016, 416 p.
8. Lashkul M. Ispolnitelskaya kompetentnost pedagoga-muzykanta [The performing competence of a music teacher] Vestnik TGU. Vol. 10 (66), 2008, pp. 243–249.
9. Puankare A. O nauke [Tekst] pod red. L. S. Pontryagina. Tsennost nauki. Matematicheskie nauki. [The value of science. Mathematical Sciences]. Moscow: Nauka, 1989, pp. 399–414.
10. Raven Dzh. Pedagogicheskoe testirovanie. Problemy, zabluzhdenie, perspektivy [Pedagogical testing. Problems, delusions, prospects]. Per. s angl. Moscow, 1999, 234 p.
11. Yakovlev S. Teoreticheskaya model formirovaniya muzykalno-ispolnitelskoy kompetentnosti budushchego uchitelya muzyki. [A theoretical model for the formation of musical and performing competence of a future music teacher]. [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: <http://www.scientific-notes.ru/pdf/014-27.pdf>.